

क्षेत्रक्षेत्रज्ञविभागयोगः

KSHETRA KSHETRAJNA VIBHAGA YOGA

THE YOGA OF THE DISCRIMINATION
OF THE KSHETRA AND THE KSHETRAJNA

CHAPTER XIII

Prakṛiti and Puruṣa Constitute Everything — The Vehicles of Revelation — The Constituents of Kṣetra — Self-culture — Brahman Defined — The Effect of Evolving in Wisdom — One Appearing as the Many — Bhakti Evolves into Jñāna — Prakṛiti and Puruṣa are Eternal Verities — The Seed of the Mundane Life — Brahma jñāna Dispels the Delusion of Birth — The Four Yogas — Gaining in Unity is Mukti — Karma Pertains to Prakṛiti — Brahman is Self sufficient

Prakṛiti and Puruṣa Constitute Everything — 1-3

अर्जुन उवाच

प्रकृतिं पुरुषं चैव क्षेत्र क्षेत्रज्ञमेव च ।

एतद्वेदितुमिच्छामि ज्ञानं ज्ञेयं च केशव ॥

प्रकृतिम् पुरुषम् च एव क्षेत्रम् क्षेत्रज्ञम् एव च ।

एतत् वेदितुम् इच्छामि ज्ञानम् ज्ञेयम् च केशव ॥

arjuna uvāca

*prakṛtiṁ puruṣam ca 'iva kṣetram kṣetrajñānam eva ca ।
etat veditum icchāmi jñānam jñeyam ca keśava ॥*

अर्जुन उवाच *arjuna uvāca* Arjuna said:

प्रकृतिम् *prakṛtiṁ* the Prakṛiti पुरुषम् *puruṣam* the Puruṣa च *ca* and एव *eva* even क्षेत्रम् *kṣetram* the field क्षेत्रज्ञम् *kṣetrajñānam* the knower of the field एव *eva* even च *ca* and एतत् *etat* this वेदितुम् *veditum* to know इच्छामि *icchāmi* (I) wish ज्ञानम् *jñānam* knowledge ज्ञेयम् *jñeyam* what ought to be known च *ca* and केशव *keśava* O Kesava